

LOVEC

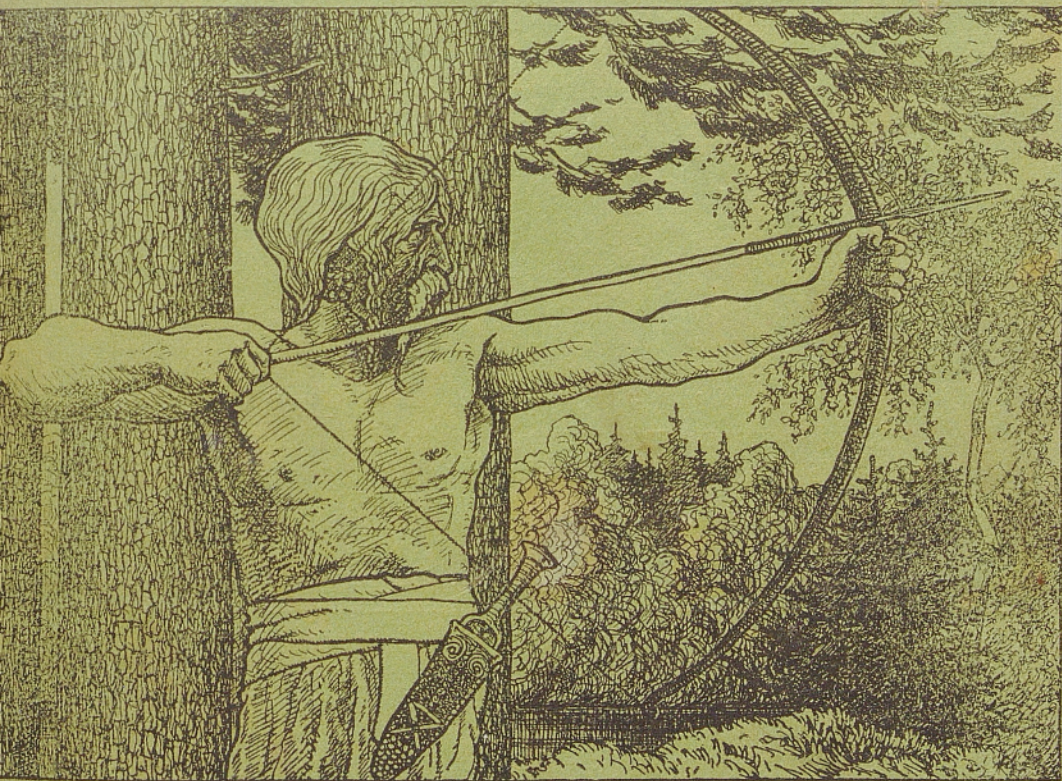
Štev. 7.

List za lov in ribištvo.

Leto I.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec.

VSEBINA:

LOV:

Dr. Višnjan: Lovski utrinki. (Dalje). —
V. pl. K.: Kresni večer. (Pesem). —
Juraj Lubič: Kragulj. (Dalje). —
Dr. V. Jeločnik: Kako je basati pa-
trone. (Konec). — Iz lovskega
nahrbtnika.

LISTEK:

Rado Murnik: Za Mrtvimi ogali.

RIBIŠTVO:

Prof. Iv. Franké: Krka. — Iz ribiške
mreže.

Slovensko lovsko društvo

in njegovo
glasilo

„Lovec“

Društvo je namenjeno slovenskim lovcem vseh pokrajin. Sedež mu je v Ljubljani.

Članarina znaša na leto **5 kron.** Kdor pa plača enkrat za vselej 50 kron, postane ustanovni član in je nadaljnjih letnih prispevkov oproščen.

Društvo izdaja svoje glasilo „Lovec“, in sicer po enkrat na mesec.

Člani dobivajo „Lovca“ brezplačno; za nečlane v Avstro-Ogrski pa znaša naročnina **6 kron** na leto; oni, ki bivajo v inozemstvu, imajo doplačati še poštino.

List priobčuje tudi oznanila po teh-le cenah:

	na ovitku:	na prilogi:
cela stran	K 250.—	K 220.—
$\frac{1}{2}$ »	» 125.—	» 110.—
$\frac{1}{3}$ »	» 84.—	» 74.—
$\frac{1}{4}$ »	» 65.—	» 55.—
$\frac{1}{8}$ »	» 40.—	» 30.—
$\frac{1}{16}$ »	» 18.—	» 16.—

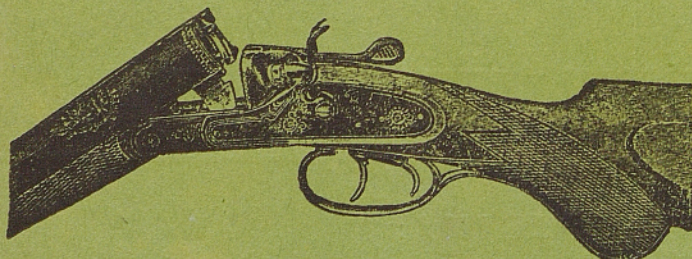
Društveno znamenje dobe člani pri odboru za 2 kroni. Pisma in pošiljatve je nasloviti na:

Slovensko lovsko društvo v Ljubljani.

Prva borovska orožno-
tvorniška družba

PETER WERNIG

dr. z om. z. v Borovljah na Koroškem

Iznajditelj in izdelovatelj „Triumph-Rifled vrtanja“ in „Wernigovega univerzalnega vrtanja“ z najgostejšim, neprekosljivim vrtanjem, kakršnega še ni bilo, velikanskega strelnega učinka in predornosti ob polnem jamstvu in zmernih cenah. P. n. lovcem priporoča svoje izdelke prve vrste in kakor pero lahke tricevke, kratke lovske puške, dvocevke za šibre in krogle, risane dvocevke (Bockgewehr), Mannlicher Schönauerjeve kratke

puške in pa Wernigove štiricevne puške. — Priporočam svoje puške za krogle, kaliber 9·3 mm, preiskušene na različne strele. Kot največjo novost za dvocevke in šibre in krogle priporočam patrone z nikljamim plaščem 9·3 mm — s svinčeno ostjo in 9·3 mm patrone z legirnimi streli in papirnim vodom. — Cenovnik zastojn je franco. —

Jakob Zalaznik, slaščičarna, pekarija in kavarna
Stari trg št. 21

Podružnice: Glavni trg št. 6, Kolodvorska ulica št. 6.

Čekovni račun pri c. kr. hran. uradu št. 113.187

Telefon št. 194.

Pozor, lovci!

„Slovensko lovsko društvo“ namerava prirediti letos na jesen **lovsko tekmo** psov fermačev. Namen te prireditve je v prvi vrsti ta, slovenskim lovcem, ki love s psom fermačem pokazati na eni strani, kako je psa na lovu voditi, na drugi pa, kako mora dobro izvežban fermač na lovu — delati. Oboje je lovcu potrebno vedeti, in samo iz knjige se tega naučiti ne da. To je treba videti v praksi.

Drugi namen tekme pa bi bil ta, naše pse fermače nekoliko presejati, da se pokaže kaj spada med zrnje, kaj med smeti. Škoda je namreč, če dober pes ne pride do prave veljave in se ga ne izkoristi tudi za pleme; prav tako pa je tudi škoda, ako se slabega psa sploh redi, ker dober pes je veselje, je dobiček, slab pa je jeza, je izguba. Temu mora pritrditi vsak izkušen lovec. Ločiti dobro blago od slabega je pa edino na ta način mogoče, ako se pse pošlje v tekmo. Tu ima vsak pes priložnost pokazati kaj zna, pa tudi vsak lovec in dresér koliko o lovu in o dresuri razume.

Tekma se bo vršila v enem lovišč, ki niso preoddaljena od Ljubljane, in kjer je dovolj jerebic in zajcev. Vsacega psa se bo posebej preizkušalo glede apela, nosa, iskanja, fermovanja, vedenja po strelu, aportiranja in dela v vodi. Preizkuševala bo pse posebna komisija priznanih strokovnjakov, in po svoji preudarnosti razdelila cene. Vse druge podrobnosti se bo objavilo pozneje. Za sedaj prosi podpisano uredništvo, vse one lovce, ki se strinjajo s to namero, in ki so pripravljeni poslati pse v tekmo, da se takoj pismeno prijavijo. Od števila prijav je namreč odvisno v kakem obsegu se ta tekma priredi. Prijave je nasloviti na: **Uredništvo »Lovca« v Ljubljani.**

Slovensko lovsko društvo.

MALA OZNANILA.

Prodam več raznovrstnih nagačenih ptic in sesalcev, jako lepi preparati, zelo cenó! — Kupim ruševca, ali ako mi kdo pošlje dva, nagačim prvega, za plačilo pa si pridržim drugega. — Viktor Herfort, preparator v Ljubljani, Pred Vojašnico 1.

Fermač, pointer, 3½ leta star, prav dobro izvežban, z izvenredno dobrim nosom je naprodaj pri Ivanu Rozmanu v Vel. Lašičah, ki pse fermače sam vežba.

Fermača (psico) 3 leta staro, angleške pasme, kratke dlake, z izvrstno dresuro, posebno za vodo, ima na prodaj Jurij Vavpetič, lovec v Podgorju pri Kamniku. Cena po dogovoru.

Fermača, 2 psa, kratkodlaka, nemške pasme, z dovršeno dresuro za poljski in vodni lov, izborna apoterja, sta naprodaj. „Hektor“ je 64 cm visok in 3 leta star, „Perun“ pa 54 cm visok in 5 let star. Oba psa imata izboren nos, iščeta neutrudljivo in krasno fermujeta. Pripravljen sem psa kjerkoli sam predstaviti, ali pa poslati 8 dni na poskušnjo, ako kupec kupnino deponira pri uredništvu „Lovca“. Tudi pri meni si kupci lahko psa ogledajo in poizkusijo. Geč, dresér in grajski logar. Sela pri Brežicah, Štajersko.

Brake, čistokrvne istrske pasme, resaste dlake in sicer: 1 psa in 2 psi in po 3 leta stari in 1 psa in 6 psic po 6 mesecih starih, izbornih za lov na zajce, lisice in srne proda Ivan Kranjc, posestnik v Št. Ilju pošta Velenje na Štajerskem. Cena nizka, po dogovoru.

Brak, rjav, resaste dlake, istrske pasme, 4 leta star, imeniten nos, hitro najde, kratko goni, ter na besedo ali žvižg odjenja — se proda za 60 K. A. Jan-kovič, nadučitelj v Št. Ilju, pošta Velenje na Štajerskem.

Braka, izvrstnega za lov, starega tri leta, proda Alojzij Sojer, občinski tajnik in posestnik v Novi vasi pri Rakeku.

Foksterijerji, 3 samci, 2 samice, čistokrvni, krasno razviti, in ovčarski psi, izborni čuvaji, kraške pasme, ter mladiči obeh pasem, so poceni naprodaj pri Fr. Ditrichu v Zgor. Šiški.

Škotski terijerji, 2 samca po 2 leti stara, 1 psica stara 1 in pol leta, imenitnih starišev so na prodaj. Psi so izvrstni za lov po jamah na jazbece in lisice, pa tudi dobro gonijo zajca, lisico ali srno. Cena 100 K za vsacega psa, 80 kron pa za psico. Pèsarna Podgora p. Sodražica.

Kragulja, 2 mladiča, že precej odrasla sta naprodaj pri Ivanu Frlanu, krojaču, Poljane pri Škofji Loki.

Kupujem sveže srnjake do konca avgusta. 1 kg po 1 K 40 h. Če je hrbet ali stegno razbito, nekaj utrgam. Kdor kaj ima, naj mi pošlje brez vprašanja, toda ne proti povzetju. Plačam takoj, ko prevzamem in vidim, da je meso sveže. Opozarjam, da je ustreljeno žival pustiti izkrvaveti, trebušno votlino izbrisati, in zamašiti s smrečjem, toda vode ne blizu! Miha Črne, hotelir na Bledu.

Ribiški koledar za julij in avgust.

V prepovedanem času so:

Na Goriškem:

Krapi do 15. julija; mrene; linji (rúske) do 31. julija; račje samice.

Na Koroškem:

Krapi in linji (rúske) do 31. julija,

Na Kranjskem:

Krapi do 15. julija; račje samice.

Na Stajerskem:

Krapi do 31. julija.

Opomba. Za Istro in Trst z okolico ni nikakih ribiškopравnih določeb.

JULIJ

Lovski utrinki.

Piše Peter Višnjan.

II.

Sklep zajčje sezone, 15. januarja l. 19.. — Ostra burja brije preko hriba in doli, snežni zameti, prevlečeni z ledeno skorjo, posuti z drobnimi kristali, bleste v briljantnem odsvitu solčnih žarkov. Kdo bi čepel ta dan doma in se grel pri peči?

Naše zbirališče je bil Stari grad. Ko dospem okoli 9. ure tja, dobim tam že tri lovce, s svojimi braki. Huda, neznosna burja, kakor rog pomrzla tla, na severnih in vzhodnih legah poledeneli zameti, ostalo brezsnežni svet, — vse to je obetalo že vnaprej najslabši lovski blagor.

Naš načrt je bil precej gotov. Eden lovcev gre s psi počasi in nevzdržno nekaj sto korakov pod potjo, ki vodi sredi tega lovišča, a mi trije v enaki razdalji drug za drugim po poti naprej. Ako psi kaj spode, ima vsak obstati na mestu, kjer se ravno nahaja. Pri takem vremenu in ostalih okoliščinah, sploh ni bilo možno drugače loviti, ker burja in mraz ne dopuščata mirnega stanja, žival pa beži, brez ozira na običajna „dobra“ in „najboljša“ stojišča, kamor se prvotno obrne in te smeri ne opusti tako hitro. Tako tavaje smo lovili skoro 2 uri, ne da bi se bila pokazala kaka druga divjačina ko „šinkavčki“ na nosu, ki so bili pa precej rejeni.

Ko dospemo na južno stran lovišča, pod takozvani Ostri hrib, — to ime je uprav karakteristično, kar se tiče mraza in burje, nas objame zatišje, dobrodelno učinkujoče na nas in pse. Tu se razprostirajo peščeni griči in kotline porastle z brinjem in leščevjem. O snegu je bilo le sem in tja malo sledu. Psi res spodijo par zajcev in eno lisico, pa le zajec je prišel na strel in sicer mojemu prijatelju Joži, pa še ta zajec se je bil ukral, ko so gonili drugega zajca. Gonja se je obračala na nasprotno nam stran, in ni bilo dosti upanja, da psi žival obrnejo.

Poudariti moram, da me je dolgoletna izkušnja dovedla do prepričanja, da beže ob burji zajci najraje in če le možno z burjo, ne pa proti nji. To je naravno, ker tudi v ležišču je žival proti burji obrnjena. Kdo zlodja si bo pustil briti celi dan naravnost v obraz in oči?

Kar sem si mislil se je tudi uresničilo, psi so se za nekaj časa prazni vrnili. Tako nam je minilo dopoldne.

Popoldne smo lovili na jugovečerni strani Ostrega hriba proti domu. Jožu, ki ima precej dober nos za zajčja ležišča, se posreči v deloma zasneženi, deloma z gostim dračjem prevlečeni zaseki spoditi zajca. Strel, ki ga je v naglici poslal za dolgouhcem ni imel takoj učinka, zajec je izginil v goščo, psi pa so jo udrli za njim, da je bilo veselje. Zajec se iz gošče ni dal pregnati, iz česar sem sklepal, da je najbrže obstreljen; pozneje sem našel, da res malo krvavi. Psi slednjič zajca vendar preženo iz goščine in gonja gre preko pomrzlih njiv in pašnikov v smeri proti hribu „Sredi sveta“, ki se imenuje tako menda radi res krasnega razgleda.

Ostali trije lovci so bili izgubili vsako nado, da bi se zajec vrnil in so šli svojo pot dalje, jaz sem pa zaostal in čakal, da se vrne moj izborni brak „Bur“. Vedel sem namreč, da „Bur“ ne bo odjenjal, kakor hitro bo začutil kri in da bo zajca toliko časa gonil, da ga bo ujel, ali pa prignal nazaj okoli hriba. Čakam dobre pol ure, ko zazrem zajca, počasi bežati proti moji strani; nekaj minut za njim, se prikaže tudi moj „Bur“ in oba mi zopet izgineta v kotanjo pod menojo. Za kakih 10 minut se oglasi „Bur“ v goščini pod menojo, kjer je bil zajec prvotno prepojen. Pes, zanesljiv kakor zlato, ne goni preglasno in se oglašča, ako goni dolgo, le v neposredni bližini divjačine, kadar jo na novo prepodi. Ker se je imel zajec vsak hip prikazati iz kotanje, se pomaknem bližje gozda. Res opazim zajca, kako jo počasi maže ob robu gozda, kakih 100 korakov za njim pa „Bur“. Naenkrat mi izgine zajec izpred oči, kakor bi ga bila zemlja požrla. Pes išče na okoli, a ne najde sledu. Med tem se vrnete še dva psa, in vsi trije iščejo, toda zaman! O zajcu ni ne duha ne sluha. Kar se ustavi „Pah“ pred rjavo rušo in jo začne razkopavati. A tako, — si mislim in hitim tja.

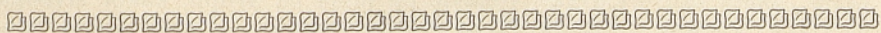
Ko dospem na mesto vidim pse, kako oblegajo malo podzemeljsko votlino, ki sem jo takoj izpoznal, čeprav dotedaj nisem vedel za njo, kot jazbino in sicer ne glavno, pač pa zasilno. In v to jazbino se je bil zajec skril.

Kaj storiti? Kako dobiti zajca ven? Brez dolzega obotavljanja vrežem dolgo prekljo s kljuko in poizkušam zajca izvleči; toda ni šlo. Nato navežem na konec preklje papirja, ga užgem in prekljo porinem v luknjo. Tudi to sredstvo je ostalo brez uspeha. Ko izpoznam, da sam ne opravi ničesar, pričnem klicati ostale lovce, pa tudi zaman, odšli so bili proti domu, zakaj ni jim bilo več mogoče čakati na mene, preveč jih je zeblo, kakor so se mi drugzega dne izgovarjali.

Dan je kratek, ura skoro tri, lov za danes pri kraju, kaj naj storim? Vhod jazbine zamašim s kamenjem in grem v bližnjo Kriško vas po orodje in po kopače. Pol ure hodim do župana, kjer se okrepčam s požirkom prijetno žgočega brinjevca, nato pa hitro najmem dva krepka možaka, velim jima vzeti kramp in lopate, vzamem jaz še dolg drošček in hajd nazaj! Ko se vrnemo k jazbini, delavca odvalita kamenje, sam pa čakam par korakov dalje z napeto puško, misleč, da morda zajec sedaj, ko je v njegovi bližini dlje časa vladal mir, sam puhne iz jame. Zaman! Zajcu niti na misel ne pride, da bi zapustil tako varno zavetje. Tedaj velim delavcem drošček potegniti v rov, da vemo smer kopanja, ako bi se v peščeni plasti rov sproti zasipal. Komaj izgine nad tri metre dolg drošček pod zemljo, v rovu nekaj milo zaveka, in delavec privleče iz rova živega uhača, ki je hotel kar preko njega uteči.

Ker mi je bilo mnogo na tem, da doženem, kam in kako ga je prijel prvi strel, ga ne izpustim, da bi ga v begu ustrelil, — kar bi edino bilo po lovsko, — marveč mu s krepkim udarcem za ušesi končam bórno življenje.

Po justifikaciji pregledam natančno zajca. Strel mu je bil razklal prav na lahno levo šapo pri parkeljcu, drugače je bil zajec docela zdrav. Pri begu po ostro pomrzlem svežu, so bolečine v nogi vedno bolj naraščale, in ga končno primorale, poiskati si zavetja v — jazbini.

Kresni večer.

Objeli zlati, solnčni žarki
Mogočne sive so čeri,
V poljubih solнца zadnjih, vročih,
Zdaj gori lice zažari.

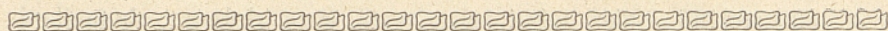
In ptiči, predno so zaspali,
Večerno vsak je še zapel,
V svetostni mrak pa je čez hribe
Svečano Ave zadonel.

Tja k robu male, gozdne trate,
Približa tiho se srnjak,
Oprezno stopa, stresa glavo,
Vsrkava nezaupno zrak.

A v hipu tem, že zagrmelo
Sem od nasprotne je strani . . .
Odmev v čarobnem, bajnem mraku,
Mogočno v daljo se vali.

In sredi bujnih, pestrih cvetov
 Srnjak zadet, mrtev leži,
 Tam na visoki, sivi gori,
 Pa prvi kres se zaiskri.

V. pl. K.

Kragulj.

Piše Juraj Lubič.

(Dalje)

Gnezdo ni posebno umetno sestavljeno. Ima včasih do 1 m v premeru in je zloženo iz raznih vej, ki so spodaj precej debele, zgoraj pa tanjše. Na vrhu se nahaja pogostoma smrekovo ali hojevo igličje, ki ga kragulj vedno obnavlja. Gnezdo ni tako vzbočeno, kakor pri drugih pticah, marveč je skoro plosko in ima le plitvo udrtino za jajca.

Samica leže v drugi polovici meseca aprila dve do štiri jajca, ki imajo trebušnato obliko. Njih temeljna barva je zelenkastosiva ali apnenobela, časih pomešana z rumenkastorjavimi pegami. Široka so do 44 mm, dolga pa do 57 mm in tehtajo prazna 491 cgr. Kragulj vali 21 dni.

Negodni mladiči so zgoraj svetlo sivi, spodaj popolnoma beli in sede sprva na petah, kremplje pa imajo skrčene. Rasto prav počasi in so šele proti koncu meseca junija toliko odrasli, da morejo zapustiti svojo zibel.

Da ni v tej dobi pred starima varna nobena žival, ki jo kragulj sploh zmore, o tem te prepriča pogled v gnezdo. Tu vidiš ostanke zajcev, veveric, jerebic, domačih kokoši, piščancev in raznovrstnih drugih, večjih, ali manjših ptic, kar je sploh prišlo nenasitnemu roparju v kremplje.

Svoj plen nosi kragulj vedno le v krempljih, s katerimi tudi seže po njem. Kljun rabi le v to, da ugrabljeno žival, ki jo s kremplji tišči na tla ali na vejo, raztrga, in pa v svojo obrambo.

Mladiče jemati iz gnezda ni brez nevarnosti, ker se starka časih zakadi celo v človeka, rokavic pa nima na svojih, kakor šivanka špičastih krempljih. Najboljše je prej ustreliti stara dva, potem šele izprazniti gnezdo. Pa tudi mladiči se jezno našeperijo, ko zagledajo nepovabljenca pri gnezdu; ležejo napol na hrbet ter iztezajo svoje kremplje proti neljubemu obiskovalcu.

Ker ljubijo stari svoje mladiče nad vse, tudi ne gledajo posebno veliko na previdnost. V tem času se kragulja najlažje ustrelj.

Ako hočeš na enostaven način dobiti oba stara, vzemi mladiče iz gnezda, izkopli v bližini primerno globoko luknjo v zemljo, najbolje v kakem obrovcu, položi mladiče vanjo ter zamreži luknjo tako, da

bodo mladiči lahko iztezali vratove venkaj. Pred mrežo nastavi železo, pritrdivši ga k močnemu, v zemljo zabitemu stopu ali k deblu, da ti ga korenjaška ujeda ne odnese, ter ga pokrij s prstjo in mahom, da ga ne bo nič videti. Čivkanja svojih lačnih mladičev stara ne moreta prenašati. Dasi nimata posebnega zaupanja zaradi preselitve gnezda, se bosta, donašajoča hrano, vendar le kmalu ujela, prva navadno samica, za njo pa še samec.

Kragulj pokaže svojo pravo naravo, ako ga zapreš, odvzemši mu mladiče. Njegova divjost je brezmejna. Kakor je prej ljubil svoje mladiče, tako jim je sedaj najljutejši sovražnik. Ako ga zapreš ž njimi skupaj, jih požre. Podavi pa tudi vse, kar mu pride v kremplje, niti lastnemu bratu ne prizanaša. Konec je, da ostane vedno le močnejši na bojišču.

Dočim je samec pogumnejši in spretnejši od samice, ga ta nadkriljuje s svojo močjo.

Kragulj leti navadno nizko, zelo hitro, sunkoma, časih kakor pšica, ne da bi vidno premikal krila. Tilnik potegne k životu, kljun pa drži nekoliko kvišku. Tedaj je krasén, krvoločnost pa mu gleda iz oči. Rep je videti ob koncu ožji, dočim je pri kanji širok.

Lepo je gledati kragulje pomladi, ko se vozijo paroma v neizmerni višini, v velikih krogih, z razprostrtim repom, v bližini svojega gnezda. Slišijo se daleč razlegajoči se glasovi, kakor „gija“, „gija“ ali pa visokodoneči „kirk, kirk“. Kmalu potem se spusti par v lepih serpentinah nizzdol ter sede nedaleč od gnezda v vejevje kakega visokega drevesa. Ako dobro paziš, boš lahko našel gnezdo in siguren si lepe lovske zabave, ko so mladiči že postali malone godni. Le glej dobro ob deblu visokih dreves navzgor, pa boš kmalu zapazil kakor koš veliko gnezdo. Ako se ti to ne posreči, ti pa pokažejo apneno beli, pljunkom podobni odpadki, ki leže v velikem krogu okoli drevesa po tleh in bližnjih grmih, kje je gnezdo.

Kragulj je vedno skrit v vejevju toda tako, da vidi na vse strani. Zato ga je prav težko zalesti. Navidezno dremlje na svojem počivališču, posebno kadar je sit, vendar motri z največjo paznostjo svet okoli sebe.

Kanja počiva rada popolnoma prosto na vrhu drevesa.

Kragulja in kanjo izpoznaš od daleč po tem, da sedita oba skoro navpično na veji, dočim so druge tice z gorenjim životom malo naprej nagnjene.

Kragulj ima svoje določeno lovišče. Tam je le on gospodar, drugega roparja ne trpi v bližini.

Ako si kdaj zapazil kragulja na kakem drevesu, zapomni si dobro mesto in dnevni čas. Tam ga dobiš sleherni dan, ob isti uri. Ako ti je na tem, da rešiš svojo divjačino te požrešne ujede, izkoplji

si v bližini dovolj globoko jamo, ter jo pokrij s svežim vejevjem, to pa ob času, ko kragulja ni blizu. Mesto, kjer je jama, se ne sme razlikovati od okoliša, ker kragulj to takoj zapazi, ter postane nezaupen. Še pred določeno uro zlezi v jamo, pa miruj, kakor da bi bil vzdan. Najmanjše premikanje te izda, ker ima kragulj neizmerno oster vid, svoje oči pa povsod. Neprestano glej proti drevesu, na katerem si bil opazil kragulja. To je navadno najvišje drevo v bližini, na katerem ima kragulj svojo opazovalnico. Ko kragulj prileti, pomeri, še predno sede in sproži ob prvi priliki. Ako nisi zadel, ga tam ne boš več videl.

Kjer je gozd dobro zarasel, si lahko napraviš iz vejevja lopo in ti ni treba kopati jame, vendar moraš biti tem bolj oprezen, ako nisi prav dobro skrit.

Kraguljeva hrana je mnogovrstna. Loti se golobov, rac, divjih petelinov, jerebic, jerebov, kokoši, vran, kavk, srak, šoj, tudi manjših ptic za silo, potem miši, veveric, podlasic, mladih, da, celo starih zajcev itd.

Kragulj se spusti na svoj plen ali navpično, kakor bi ustrelil, ali poševno, ali vodoravno, kar tako mimogrede, ali od spredaj, zadaj ali od strani, to pa s tako hitrostjo, da časih kar završi v zraku. Čudno je, da pri tem navidezno miruje s svojimi krili. Večje živali pograbi z obema nogama, ki ju iztegne proti njej. Kremplji se tedaj razširijo, ko pa potegne nogi k sebi, se ostri in dolgi kremplji globoko zasade živali v meso, da je navadno po nji. Manjše živali popada samo z eno nogo. Ako treba, ji zasadi kragulj svoje kremplje tudi večkrat v život, da prej pogine, to pa seveda na tleh. Z zajcem ima že precej posla, da ga vstrahuje, ker je le preveč velik in krepak.

Neko poletje se proti mraku sprehajam ob gozdu, ko vidim kragulja prav nizko švigniti mimo mene nad obrobom njive. Kmalu zaslišim ječanje zajca, ki ga je kragulj od zâdaj presenetil. Metala sta se kakor dva paglavca in radoveden sem bil, kako se bo končal ta boj. Kar počí strel iz bližnjega gozda, kragulj pa smrtno zadet leže poleg dobro oklanega zajca. Lovski čuvaj je bil tako srečen, da je ravno naletel na ta velezanimivi prizor.

Ko sem nekoč iskal kljunačev, mi v bližini ob jasnem nebu močno zagrmí. Kragulj se je zaletel proti divjemu golobu, ali golob je bil spreten in se mu je znal umekniti. Kragulj je opustil nadaljno preganjanje, kar mu pa ni v navadi. Redkokdaj izgreši svoj plen, zanese se na svojo vztrajnost in preganja ubogo žrtev tako dolgo, da ta one-more in mu pride v kremplje.

Golobe preganja kragulj kaj rad in jim sledi celo do golobnjaka. Ako zapazijo leteči golobi kragulja pod seboj in nimajo več časa rešiti se v golobnjak, se spuste kvišku, kragulj pa za njimi. Dokler je

golob nad njim, je siguren, zato se ne upa nizzdol, ako je pa utrujen, potem je tudi izgubljen. Mnogokrat se vidi v neizmerni višini črna pika, ki postaja čimdalje večja, dokler se ne izpozna goloba, ki je srečno prebil napad od strani zakletga mu sovražnika.

Živali imajo grozen strah pred kraguljem. Časih obmirujejo, kakor bi bili začarani ter se dajo ugrabiti. Časih ti tropa golobov z nepopisnim šumom in hitrostjo plane raz streho v golobnjak; zagledala je ujedó.

Videl sem tropo veselo čivkajočih vrabcev na grmu. Hkrati so vsi vtičnili in bliskoma z glasnim šumom izginili v grmu. Privihral je bil kragulj, ki je sel tik pred grmom na tla, čakojoč svojih žrtev. Dasi so bili vrabci v gostem grmu dobro zavarovani, vendar niso mogli prenašati bližine in krutega pogleda tako strašnega nasprotnika. Polagoma so uhajali iz varnega zavetišča. Kragulj pa se je zakadil za enim nesrečnejem in ga je odnesel v gozd.

Ako kragulj ne spravi svoje žrtve izlepa iz grma, tolče s krili po njem, ali pa seže s kremplji v grm.

Kragulj je neizrečeno požrešen. Ako je zasledil kje tropo golobov ali kokoši, potem prihaja tako dolgo, dokler ne iztrebi vseh, do zadnjega. Tako je prišel v Beli Krajini izmed 14 golobov pismonošev vsak dan enega iskat.

Kragulj pride nenadoma, pograbi bliskoma svoj plen in izgine prav tako hitro.

Lovca se pač boji, drugih ljudi, posebno žensk in otrok, pa ne. Vpričo njih je nekoč pridivjal skozi vežo na dvorišče in je odnesel goloba.

Gladen kragulj ima poseben pogum. Zletela mi je jata divjih rac iz potoka. S prvim strelom zadenem eno, z drugim pa obstrelim drugo, ki je slabo letela naprej. Kragulj prileti, ter mi jo odnese izpred oči.

Kjer se shajajo divje race, tam kragulj navadno ni daleč. Zato je dobro paziti nanj, ker je ubit kragulj več vreden, kakor 10 najlepših rac. Na ta način se mi je enkrat posrečilo zalesti kragulja, ki sem ga bil zapazil na hrastu. Po strelu je pal z ropotom na tla. Prebito pa je imel samo krilo. Ker nisem hotel še enkrat streljati, sem imel veliko opraviti z njim, predno mi je prišel v roke, ker je prav spretno skakal po tleh, ter v obrambo stezal svoje ostre kremplje proti meni, ko sem se mu približal, dokler nisem napravil konec temu plesu s krepkim udarcem po roparski buči.

Nekega zimskega dne je prigrmel kragulj na mestnem trgu skozi zaprto okno nad kanarčka, pa je dobil mesto njega batine, da mu je za veke prenehala lovska strast.

Kragulj, — bila je to velika samica, se je lotil stare kokoši, pa soče se pred kmečko hišo v vasi, dasi je stal gospodar na hišnem pragu. Kokoš se je krepko branila, kragulj pa je bil v svoj posel tako zatopljen, da je bil slep in gluha, da ga je kmetič s palico potolkel ter rešil svojo kokoš.

Na enak prizor na domačem dvorišču se spominjam še izza otroških let.

Ko sem se nekega jutra peljal skozi vas, sem videl, ko je kragulj deset korakov od mene ugrabil mlado raco na vrtu in jo odnesel.

Kragulj ne zaužije nikdar svojega plena na mestu, marveč gre ž njim na varen kraj.

Posebno zanimivo je, kako urno se zna kragulj v zraku obrniti, ako mu izkuša napadena žival uiti na stran. Njegovi zadnji vretenci so tako organizovani, da svoj rep lahko zasuje, kakor okoli osi.

Svojim mladičem prinaša hrano kragulj brez ovinkov, naravnost v gnezdo, ki ga vsled tega ni težko izslediti.

Nekateri kmetje trdijo, da se kragulja preplaši z močnim žvižgom, ko odnaša kako kuro ali goloba, ki ga potem izpusti iz krempljev. Da je pa to bajka, sem se prepričal na lastne oči. Mogoče, da je mladič tako strahopeten; sicer bi se pa le mrtvo žival, pečenko, rešilo, kajti, kar je imel enkrat kragulj v krempljih, temu tiči navadno smrt v kosteh.

Kmetje nastavljajo pri hišah vrh drevesa steklenice, ki se ob solncu od daleč svetijo. Teh se kragulj baje boji. To pa ni zanesljivo, ker izpozna prekanjenec po daljši izkušnji, da mu tam ne pretila nevarnost. Saj še vrabec sede s porogljivim čivkanjem na strašilo, ki mu ga je nastavila kmetica na gredi ali njivi.

Kakor smo videli, je kragulj v lovišču pravi strah. Pa tudi kanja ni veliko boljša, dasi je navadno le v zimskem času nevarna. Zadostuje pač, da se sploh loti divjačine.

V Beli Krajini so bile svojčas jerebice redka prikazen. Noben lovec jih ni streljal. Kako sem bil vesel, ko sem nekega dne zagledal jato štirinajst takih živalic. Bližala se je zima, zapal je sneg. Jerebice so se tiščale v grmu ob deželni cesti, videl pa sem jih tudi ležati v snegu. Štel sem jih vsako pot za zabavo. Ta zabava pa se je kmalu izpremenila v žalost, ker je bilo njih število vsak dan manjše. Nisem se mogel prepričati, ali gospodari tukaj lisica ali kragulj. Na kanjo, ki e vsaki dan počivala na vrhu bližnje smreke, niti mislil nisem, ker sem imel o njej le spoštljive pojme. Nekega dne sem videl samo še dve jerebici. Na novega leta dan pa korakam s puško po cesti. Na

dotičnem mestu zleti ravno izpred mene, izza žive meje, kanja, ki sem jo zbil na tla, ker sem obenem zapazil onkraj meje zadnjo jrebico raztrgano. Sedaj mi je bilo vse jasno. Nedožna kanja je torej v našem lovišču jrebice popolnoma zatrla in vse naše lepe nade so splavale po vodi. Od tedaj ne delam več razlike med kraguljem in kanjo, vi drugi lovci pa storite ravno tako. (Konec prih.)

OROŽARSTVO.

Kako je basati patrone?

Dr. V. Jeločnik.

(Konec)

Ce je lovec že primoran streljati brezdimni smodnik iz navadnih patron za črni smodnik (brez špecialnega netila), tedaj si za silo lahko pomaga na ta način, da dene v patrono najprvo za noževu konico drobnozrnatega črnega smodnika in nato šele nabaše patrono z brezdimnim smodnikom. V tem slučaju se vneme najprvo črni smodnik in tvori vsled velike toplote, ki jo proizvaja pri izgorevanju in vsled povišanja plinovega pritiska, za silo špecialno netilo.

Koliko je treba za dober naboj enega ali drugega smodnika, ni mogoče za vse slučaje natančno določiti. Navadno pove kupcu puškar, ki je puško preizkusil, množino smodnika in svinca, ki jamči za dotično cev najboljši strelski učinek. Kratke cevi ne potrebujejo toliko smodnika, kakor dolge in tudi ne toliko šiber, ker v kratki cevi smodnik, kar ga je preveč, ne more popolnoma izgoreti in ga vrže zamašek neizgorenega iz cevi; prevelika množina šiber pa provzroča le močan tlak plinov, poveča sunek, ki ga čutimo pri strelu in poslabša strelski učinek, ker ne izlete posamezna zrna z isto hitrostjo iz cevi, kakor pri pravilno basanem naboj. Čim manj hitrosti ima zrno, tem prej pade na tla in tem manj prodirne moči ima.

Ravnokar sem omenil, da prevelika množina svinca poviša pritisk (tlak) plinov. Mnogo lovcev in tudi puškarjev nabaše kolikor mogoče veliko šiber v patrono, misleč, da se s tem poboljša strelni učinek, oziroma, da je s tako patrono lažje divjačino zadeti. Posebno na kljunače, kozice itd. se kaj rado uporablja take „špecialno“ basane patrone. **To je velika neumnost!** Strelni učinek je ravno isti, oziroma na večjo daljavo veliko slabši, kakor pri pravilno basani patroni, le sunek ob ramo strelca je bolj občuten, kadar se puška sproži, in vsled povišanja plinovega tlaka trpi orožje, posebno v sklepčnih delih nepri- merno. Ako se že hoče učiniti, da se šibre kmalu pred cevjo razprše,

to je na kratko razdaljo, na primer pri lovu na kljunače, doseže se to prav lahko na ta-le način: med drobne šibre (na primer št. 12), ki jih streljamo na malo perotnino, položi v sredo 1—2 zrna debelih šiber št. 4 ali 2. Pri strelu razžene debelo zrno takoj drobne šibre precej daleč naokrog, tako da tudi na kratko distanco lahko zadeneš malo perotnino (kljunača), in to tudi če moraš hitro streljati in nimaš časa natančno pomeriti, kakor se navadno zgodi pri tacih lovih. Tak razpršen strel tudi ne razbije divjačine tako nemarno, kakor normalni, ali celo s preveliko množino svinca basani, pri katerem ti pade, če si sploh zadel, kljunač že v podobi znanega „kljunačevega blata“ pred noge.

Glede smodnika, ki ga je basti v patrone za šibre, je skoraj povsod navada, da se baše takozvani posebno fini št. II. (Extrafines Jagd- und Scheibepulver Nr. II.) in skoraj 99% vseh kupljenih patron je basanih s tem prahom. Zakaj, mi ni umevno. Smodnik za šibre se mora hitro užgati in jako hitro izgoreti, da vrže naboj kolikor mogoče hitro iz cevi. Najhitrejše pa izgoreva smodnik, ki tvori kolikor mogoče drobna zrna. Za strel s šibrami je tedaj bolj uporaben smodnik št. I. (extraf. Jagd- und Scheibepulver Nr. I). Še boljši pa je takozvani lovski smodnik (Jagdpulver), ki se prodaja brez zavoja. Smodnik št. I in II je v škatljah iz pločevine (1 in $\frac{1}{2}$ kg), ali pa v kartonih in se loči od drugih po tem, da ima posoda zeleno etiketo. Omenjeni lovski smodnik (tudi angleški ali gladki smodnik imenovan), ni le za strel s šibrami boljši, temveč tudi mnogo cenejši in ne zamaže puškinih cevi tako, kakor smodnika št. I in II.

Glede kakovosti zamaškov je gledati na to, da so prožni, iz dobre snovi (iz kravje ali telečje dlake) in da vsebujejo pravilno množino maščobe, ter da so vsi enako visoki. Preveč maščobe v zamaških je navadno znak, da je tvarina, iz ktere so napravljeni, najslabše kakovosti in da naj uprav preobilica maščobe drži to prhlo tvarino skupaj, ki bi sicer samanasebi razpala. Preveč maščobe je tudi za izdelovanje patron nerodna stvar, ker se patrone od zunaj zamažejo. Popolnoma brez vrednosti so pa zamaški iz samega papirja, ker se razkosajo že v cevi, tako da smodnikovi plini udarijo že v cevi med šibre, namesto da bi pritiskali na cel zamašek in ga gnali s šibrami vred iz cevi. Zamašek sam, posebno če je napojen z maščobo, pa se ne sme basati neposredno na smodnik, temveč je deti na odmerjeno množino smodnika plosk pokrovček iz trdnega papirja in nanj pritiskati šele zamašek. Brez pokrovčka uhaja namreč pri pritisku, kadar patrono basamo, in če je vreme toplo tudi pozneje, maščoba iz zamaška v smodnik in ga pokvari. Navadnega, črnega smodnika v pa-

trono ni treba posebno trdno zabiti, kakor delajo večkrat lovci, meneč, da dosežejo s tem posebno dober strel. Ravno narobe je stvar! Smodnik, ki je v patroni trdo nabit, kakor v možnarju, se težje užge in vsled zmanjšanega prostora za gorenje, poviša le pritisek plinov in udarec puške ob ramo, hitrost s katero bi pa imele šibre zapustiti cev se pa pri takem basanju mnogo pomanjša.

Na zamašek je pritisniti zopet pokrovček, enak onemu, ki smo ga dali na smodnik in nato napolniti patrono z odmerjeno množino šiber. Pri tem je gledati posebno pri debelih šibrah na to, da se dobro in enakomerno razrede in uležejo, sicer je strel neenakomeren. Kdor strelja posebno debele šibre (OO, P in PP) naj usuje med šibre toliko finega žaganja, da je prostor med posameznimi zrni popolnoma zadelan. Na ta način se doseže enakomeren in lep strel, ker imajo zlasti debela zrna navado, da padajo v neenakomernih skupinah. V cevi se namreč debele šibre med seboj preveč odbijajo in se na ta način zgodi, da strel prav tam, kamor je bil namerjen, pusti večjo ali manjšo ploskev prazno, tako da nabeno zrno ne pade tja.

Sicer pa je basanje in uporaba brezmerno debelih šiber (OO, P, PP) popolnoma nepotrebna in **neumna razvada**; škoda, da se o tem „lovci“, ki streljajo s takim gramozom, ne dajo nikakor prepričati in pregovoriti. Posebno debelih šiber, ki jih gre jako malo (od najdebelejših kakih 7—8) na en strel, ni mogoče na 50 korakov v ploskev, ki ima recimo velikost srnjakovega oprsja (z normalno streljajočo puško) redno spraviti več kot 2—3 zrna z enim strelom. Večkrat se zgodi, da ne spraviš niti enega zrna v omenjeno ploskev in le kako „izgubljeno“ zrno zadene ubogo žival v čreva, ji prebije stegno itd., da potem šele čez več dni, ali celo tednov, vsled hiranja pogine. S šibrami št. 4, katerih gre 60—70 na en naboj (kaliber 16) spravi vsaka količkaj dobro nesoča puška na 50 korakov v srnjaka najmanj 15—20 zrn. Ta zrna ga toliko ranijo, da se zgrudi med pokom, ali pa ne gre dalje kot par korakov, na vsak način pa ga lovec dobi gotovo v roke, ker pri tej množini šiber, katerih vsaka napravi v pljučih posebno rano, žival kaj hitro izkrvavi in pogine. Majhne in srednje debele šibre, ki padejo bolj gosto, učinkujejo tudi vsled šoka (udarca na živce), ker prebijejo množico živcev in žival ob strelu takorekoč v trenutku otrpne. Za srednjeveliko divjačino, n. pr. za zajca, lisico itd. popolnoma zadostujejo šibre št. 8, oziroma po zimi št. 6, ali 4; seveda se ne sme streljati na daljavo 80—100 korakov, če se hoče žival sigurno dobiti v roke.

Toda ravno pristaši najdebelejših šiber zagovarjajo svojo ljubav do P in PP šiber s tem, da potem lahko streljajo tudi na veliko daljavo. Navadno so to pravi nedeljski lovci in krvoloki, ki menijo, da

se bo svet podrl, če ne pokade za vsakim zajčkom, najsibode pol kilometra daleč in se vidi od begunca le še repek. „E kaj, — eno ali drugo zrno ga pa vendar lahko (!) zadene“, s tem se opravičuje navadno tako brezumno in konjedersko ravnanje. Pameten posestnik ali najemnik lova naj bi na tako ravnanje odgovoril edino s tem, da takega brezobzirnega živodera brez mnogih besed izključi iz liste svojih lovskih gostov, sebi, solovcem in divjini v korist. Pa vrnimo se k basanju!

Na šibre pritisnemo zopet pokrovček iz kartona, na katerem za-beležimo številko šiber, nato pa zapremo patrono s tem, da zavijemo rob nazaj in ga dobro zadrgnemo z nalašč za to urejeno pripravo. Pri tem delu je paziti na to, da je patrona res dobro zaprta, da šibre ne skačejo in ropotajo preveč v patroni; nikakor pa ni dobro priviti rob tako močno, da šibre izbulijo tulec na ven, kar se tudi mnogokrat vidi. Take patrone se v cev težko spravijo, papir se pri strelu kaj rad raztrga, in šibre se vsled premočnega pritiska, v trenutku, ko poči strel, zakidajo mahoma v cev, kar je za strelni učinek slabo.

Glede šiber omenjam le, da je boljše rabiti take iz trdega svinca, (Hartschrot), ki so narejene iz zmesi svinca in antimona ($2-4\%$), ker se ne stlačijo že v cevi tako močno, kakor šibre iz mehkega svinca (Weichschrot) in ostanejo zrna zaradi tega bolj okrogla ter ne pridejo iz prvotne oblike, kar je za strel tudi pomembno. Trd svinec tudi lažje prebije dlako, perje in kosti, ker se ne stlači že pri prvem udarcu ob navedene dele živalskega telesa.

Različno od basanja patron z navadnim smodnikom, je prirejanje lovske municije z brezdimnimi strelskimi sredstvi. (O različnih vrstah brezdimnega smodnika, njih lastnostih in uporabi priobčim pozneje poseben članek, kakor tudi o strelskih sredstvih sploh).

Brezdimni smodnik, ki je namenjen za streljanje s šibrami se do-biva kot brezdimni smodnik št. I (rauchloses Jagd- und Scheibenpulver Nr. I) v smodniški zalogi. Že zunanja podoba sama ga razlikuje od navadnega smodnika. Navadni smodnik tvori majhne kroglice, ali pa bolj ali manj droben, tršav prah. Brezdimni smodnik št. I je izdelan v podobi okroglih, $2\frac{1}{2}-3\text{ mm}$ v premeru merečih ploščic, ki so približno $\frac{1}{2}\text{ mm}$ debele in na robu vzbočene, v podobi plitve skledice. Zgoraj sem že omenil, da je ta smodnik težje netljiv, kakor črni smodnik in da zahteva posebnega, močnega netila. Toda tudi nekatere druge lastnosti tega prahu je treba vpoštevati pri basanju patron, če se hoče doseči pravi in popolni učinek. Največ pritožeb glede slabega učinka tega smodnika in ž njim izdelane municije iz víra od tod, da lovci in tudi mnogo puškarjev ne zna smodnika prav uporabljati. Glede kakovosti patron, ki so uporabne za brezdimni smodnik, sem omenil najvažnejše že v uvodu.

Ako smo se torej odločili za gotovo vrsto patron, je treba, da stavimo merico za smodnik najprve po tehtnici, ker množina brezdimnega ni ista, kakor enaka teža navadnega smodnika. Za različne patrone se je preiskusilo naslednje teže kot najugodnejše:

kaliber 12: navaden strel: 27 g } 32 g šiber
močan strel: 29 g }

kaliber 16: navaden strel: 225 g } 27 g šiber
močan strel: 24 g }

kaliber 20: splošni strel: 20 g 22—24 g šiber.

Najboljše je seveda vsak naboj posebej odehtati; ker pa nima vsak lovec pripravne tehtnice pri roki in je tehtanje sploh zamudno, se lahko tudi brezdimni smodnik baše z merico, ako se pazi na sledeče okoliščine:

Brezdimni smodnik se ne zajema tako lahko in enakomerno z merico, kakor navadni smodnik, ker je njegova plošnata oblika precej nerodna za to. Da se zajame vsakokrat isto mero, je treba precej vaje. Zajemati se ne sme tako, da z merico potegneš po gladini smodnikove površine v posodi (krožnik, škatlja), temveč na ta način, da potopiš merico preobrnjeno v smodnik, jo na dnu obrneš in vzdigneš kvišku. Med vzdigom se napolni merica enakomerno z smodnikom zvrhoma. Kar ga je v sredini odveč nakopičenega, odstrani na ta način, da potegneš merico hitro pod noževno ostrino, katera mora stati navpično proti vrhu merice. Ako odvzameš smodnik, kar ga je odveč, na ta način, da potegneš po merici ploskoma z vizitko, noževno platjo itd., kar se največkrat vidi pri basanju, boš dobil vedno v teži neenakomerne in premalo basane patrone.

Ko si stresel smodnik v patrono, položi najprvo pokrovček iz kartona nanj in nato zamašek. Kakovost zamaška je uprav pri brezdimnem smodniku posebne važnosti in se štedljivost glede zamaškov maščuje vedno s tem, da je strel slab in neenakomeren. Na zamašek položi enak pokrovček, kakor na smodnik in potem pritisni vse skupaj prav krepko z basalnikom navzdol. V tem leži pri basanju z brezdimnim smodnikom razloček od basanja z navadnim smodnikom, kajti navadnega smodnika ni preveč stiskati, brezdimni smodnik pa potrebuje precejšnega pritiska, da se hitro in zanesljivo vname in dovolj hitro izgoreva. Ako si pozabil zamašek dobro pritisniti, ali pa se je ta vsled dolgega ležanja, sunkov ali padca količkaj premaknil, ne vname se smodnik več dovolj energično in posledica so takozvani leni ali mrkli streli in prepozno vnetje smodnika, pri katerem se sliši počiti kapico poprej, preden počti pravi strel (Nachbrenner).

Basanje s šibrami je nadalje isto, kakor pri navadnem smodniku. Posebno je gledati na to, da je rob patrone dobro zavit na znotraj,

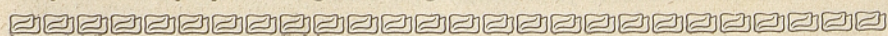
da tišči ploščico trdno na šibre, ki naj drže zamašek dobro na smodnik, tako da ne more zlesti zamašek navzgor, kar bi bilo povod zgoraj omenjenim neprilikam.

Patrone z brezdimnim smodnikom ne pusti predolgo ležati, prav varno pa pazi, da se ne pretresavajo, da ti ne padajo na tla itd. Tudi je dobro spravljati jih doma, kakor tudi na lovu (v torbi, pasu za patrone) tako, da je odprtina, vedno obrnjena navzgor in ne narobe.

Najboljše je, kupovati patrone z brezdimnim smodnikom že izgotovljene, ako veš, da je izdelovalec zanesljiv človek, kateremu smeš verjeti, da baše patrone pravilno in povsem enakomerno. Najskrbnejše in glede kakovosti posameznih delov (zamaškov, patron samih) iz najboljših tvarin izdelane patrone so one, ki jih izdeluje največja tvornica te vrste v Wöllersdorfu na Nižjem Avstrijskem. Zaloga teh patron je last c. in kr. erarja, dobiva se jih pa povsod, kjer je sploh smodniška zaloga, če jih kupci zahtevajo. Patrone so popolnoma nabasane (s šibrami št. 4—12) ali pa samo s smodnikom napolnjene. Za navadni strel (glej zgoraj) imajo rdečo, za močan strel svitlomodro barvo.

Omenjam še, da se navadne take patrone (rdeče) lahko strelja iz vsake puške, dasiravno ni posebno preizkušena za brezdimni smodnik. Treba je le, da je puška sploh v redu in da se iz nje lahko brez skrbi strelja z navadnim smodnikom. Popolnoma brez skrbi streljaš tudi normalne, rdeče erarske patrone iz take puške. Za uporabo patronov z močnim strelom (svitlovišnjevih) pa je umestno vzeti le orožje, ki ima preiskusni znak za brezdimni smodnik. (NP = Neupulver. Črka, ki stoji pod znamenjem P, znači kraj, kjer je bila puška preizkušena, na primer: NP_V = Dunaj, NP_F Borovlje itd.).

Ako hočeš rabiti izstreljene patrone zopet, izvleci kapico, dobro očisti luknjo, ki vodi v patrono in vstavi novo kapico. Če imaš kapico s posebno ostjo (pšico), ne pozabi tudi le-te, če ne boš zastonj meril za zajcem in pritiskal. Lovcem, ki streljajo z puškami repetirkami (Browning-, Sjögrenautomat) dam še ta-le svet: ne jemljite patron, ki imajo sestavljeno netilo skupno (na primer Hirtenbergsko specijalno netilo). Zakaj? Pri avtomatih drče patrone iz zaloge, ki je v lesenem delu pod cevjo, navzdol, mehanizem puške same meče patrone s precejšno silo navzgor in v cev, tudi se premikajo patroni v zalogi precej silno, in mnogo slučajev je že znanih, da je premakljiva pšica prodrla pri takem sunku netilo in se je patrona užgala v zalogi pod cevjo. Erarske patrone, ki so za uporabo iz avtomatov nalašč pripravljene in preizkušene, imajo na škatljah itak kot znak prilepljen list, ki pravi, da so sposobne za avtomate. O basanju patron s kroglo in različnih vrstah lovske municije za streljanje s kroglo, se oglasim v kratkem.

Iz lovskega nahrbtnika

Pri konkurenčni razstavi lovskih trofej, o kateri smo že zadnjič poročali, je bil odlikovan tudi znani nimrod gosp. Valentin Šturm iz Poljč pri Begunjah, ki je razstavil sam zase, izven skupine „Slov. lovskega društva“, nekaj imenitnih rogljev. Komisija mu je priznala III. ceno.

Jeleni na Kranjskem. Dne 14. julija t. l. je ustrelil v Danskem gozdu, ki spada k lovišču lovskega kluba v Starem trgu pri Ložu, geometer g. Fran Hren, zvečer ob $\frac{1}{4}$ 9., krasnega jelena, lihega enajstaka. Tehtal je nad 180 kg. — Tisti večer je bil gosp. Hren že preje ustrelil lepega srnjaka in ga je pustil na mestu ležati, hoteč ga nazaj grede vzeti seboj; sam pa je mirno šel dalje za srnjaki. Ko je zalezoval drugega srnjaka in ga je že imel na muhi, stopi naenkrat na laz, kjer je srnjak stal, velik - jelen. Gosp. Hren pomeri hladnokrvno namesto na srnjaka kar na jelena. Kakor od strele zadet se jelen po strelu takoj zgrudi. Vračajoč se proti domu, gre gosp. Hren na kraj, kjer je bil srnjaka pustil, toda vzlic trudapolnem iskanju ga ne more najti. Šele po dolgem iskanju se mu posreči dobiti ga, in sicer z mahom pokritega ter že nekoliko načetega. Medtem se je bil namreč priplazil do srnjaka — medved in ga načel. Ker se mu pa najbrže ozračje ni zdelo povsem varno, je svojo gostijo prekinil in srnjaka z mahom pokril. Medveda je videl prav tisti večer in na prav tistem kraju klubov lovec. — Lovski blagor!

Milan Lah.

Neprijetno srečanje. Ko je te dni g. Ivan Rus iz Brež pri Ribnici proti večeru zalezoval srnjake v Veliki Gori (občina Sodražica), mu kar naenkrat pride nasproti medvedka z dvema mladičema. To nepričakovano srečanje je bilo vsem neprijetno. Mladiča sta bliskoma splezala vsak na svojo hojo in začela cviliti in godrnjati, kar je medvedko sila razburilo. Brez dolgega premišljevanja se je postavila na zadnji nogi, grdo zarežala in se obrnila proti lovcu, ki je nepremično stal na svojem mestu in čakal kaj se bo iz tega razvilo. Ker se je medvedka — kakor je vse kazalo — hotela vreči nanj, je oddal en strel v zrak in se za par korakov umaknil. Strel je mrcino nekoliko prestrašil in pomaknila se je pod drevesi, kjer sta cvilila mladiča in ju izvabila zopet dol ter izginila z njima v gozd, ves čas godrnjajoč in rjoveč. Bila je zelo razdražena. Pripomniti moram, da se v tem lovišču, ki ga imajo v zakupu gg. Rus, Pakiž in dr. Lovrenčič, medvedov ob tem času ne strelja, vzlasti pa ne starke, ki ima negodne mladiče pri sebi.

P. A.

Ribnica, v juliju 1910.

Goljufana lisica. Pretekli mesec je prišla v Zabji vasi pri Poljanah lisica po kokoši, da bi z njimi postregla mladičem. Res pograbi eno izmed njih, jo takoj umori ter jo nese malo od hiše, kjer jo skriva v grm. Dišal ji je še petelin, toda ta ji je ušel. To njeno počenje so pa med tem opazile ženske, so spravljeno kokoš odvezle, in lisica je morala brez pečenke oditi, pa še precej naglo. Lakomnost je večkrat goljufana.

Iv. Frlan.

Poljane v juliju 1910.

Veliko divjo kokoš sem dobil dne 13. julija t. l. z devetimi, kvečjemu štiri dnevi starimi pišanci, čisto na prostem, na prostoru, pripravljenem za prenočišče, v višavi približno 1100 m nad morjem. Menim, da je to jako pozni čas?

Bled, 10. julija 1910.

Miha Tavčar.

Volkovi, in sicer 2 volka in ena volkulja z dvema mladičema se klatijo že dalj časa po javorniških gozdih, ter so lovci našli že 7 raztrganih srn; koliko so

jih pa raztrgali in požrli, ter koliko se jih sploh našlo ni, tega nihče ne ve. Naj bi se vendar zdramili vrli notranjski lovci, posebno pa graščini haasberška in šneberska, ki sta bili vedno veliki varihinji naši divjačini ter se strnili zoper volkove, če ne, bodo te pošasti pozimi popolnoma uničile prekrasna notranjska lovišča. Na noge, dokler je čas!

Dr. J. P.

Ustrelil je 23. junija t. l. v Prestranku Anton Čelhar, lovec c. in kr. kobilarne ob 3. uri pop. v lovišču pod Sv. Trojico izredno velikega volka. Volk tehta 35 kg, je dolg 1'40 m in visok 60 cm; star je okrog 6 let.

Postojna, dne 24. junija 1910.

Andrej Baraga.

Medved v novomeškem okraju. Iz kočevskih gozdov ali iz ribniške Male gore je zašel en medved tudi proti Novemu mestu. Videli so ga okrog Kačje ridi. Novomeški lovci so priredili te dni veliko gonjo nanj, ne vemo pa dosedaj s kakim uspehom. Upajmo, da jim je odnesel pete, ker škoda bi bilo to zver zatreti.

Lov občine Medvode, ki je bil doslej v rokah nemškega društva „Hupertus“ je zdrazil g. Fr. Dolenc iz Stare Loke, za 1250 K.

L I S T E K

Za Mrtvimi ogali.

Spisal Rado Murnik.

1.

Visoko v gorenjskih gorah je skrita široka reber, tupatam osuta z mogočnimi skalami. Odpira se le proti severu; na tri strani jo zaslanjajo navpične čerene, ostre gole pečine. To so Mrtvi ogali, podobni razvalinam stare trdnjave. Vse je pusto tukaj in otožno, nobenega ptiča ni slišati v teh vedno mračnih, hladnih kotih, vse miruje v težki, mrtvaški tihoti... Viharne noči pa ožive Mrtvi ogali. Divji veter buči besno ob groznem skalovju, bolešno vzdihuje in toži, strahotno žvižga in tuli. Planinci pravijo, da strašita ondi prikazni dveh nesrečnih bitij, ki ji je tukaj ugrabila nenadna smrt.

Pred mnogimi, mnogimi leti je ob gozdni poti za Mrtvimi ogali sedel mlad lovec na debelem deblu borovca, ki ga je bil porušil pomladanji vihar. Puško je bil naslonil ob velikansko, modrikastosivo skalo, mestoma poraslo z baršunastim zelenim mahom. Pri nogah mu je ležal pes, dremal, se včasi zamišljeno popraskal in važno pogledal svojega gospoda.

Bilo je krasno junijsko jutro. Iz tankih srebrnatih meglic so vstajali zlatozeleni gozdi v razkošnem sijaju pomladanjenja solnca. On-

kraj jarka, daleč spodaj v smrekovi hosti je kukalo dvoje kukavic. Sapa je mirovala, vse je bilo svečano tiho; le nesramne muhe so motile praznični mir in domišljavo brenčale okoli lovca.

Zdajci je vzdignil pes glavo in stekel na pot. Kmalu se je pokazal izza zelenega grmičja živo zardel obrazek. Pes je navdušeno lajal, skakaje spremljal vitko dekle, z virtuožno naglostjo migal z repom in se naposled prihajalki na čast vdano povaljal na tleh.

Mladi lovec se ni ganil in se je držal tako čemerno, kar se je dalo; ona pa je mirno položila košaro na skalo.

„Oh, ali smo pa danes pusti!“ je izpregovorila s smešnim poudarkom in poredna šegavost ji je bliskala iz temnomodrih oči. „Jehata, ali se znamo kislo držati, Bog se usmili!“

„Zakaj te ni bilo tako dolgo, Lenka?“ ji je očital in se silil, da bi ostal resen. Le težko je zadržaval smeh, ker je cvetoča deklica tako nagajivo in obenem ljubko zmajevala z lepo glavico.

„Lej ga no! Rožic sem ti nabirala, Martin, za zahvalo pa —“

„To bi bila opravila prej!“ je godrnjal. „Četudi mi je hudo žal, te moram vendar strogo kaznovati!“

In burno jo je objel, ji privzdignil obrazek in jel goreče poljubljati njene ustne pa tudi druge dražestne pokrajine v bližini. Pes je radostno zatulil čudovito skalo iz soprana v bas.

„Tako,“ je dejal Martin, „kaznoval sem te že; zdaj se ti moram še zahvaliti za šopek.“ In začel je zaljubljeno vajo iznova.

„Zamudila sem se doli v vasi pri kramarju,“ je rekla in mu vtaknila temnovišnjeve košutnice za trak na klobuk. „Morala sem čakati.“

Sedla sta na deblo pri skali. Sila mnogo sta si imela pripovedovati. In menda nekaj posebno veselega je pravil lovec ljubici, da se je zasmejala vsa srečna na glas.

Nenadoma pa je umolknila. Tako tuje, tako strahotno je odmeval njen smeh od Mrtvih ogalov, da jo je izpreletela groza. Nehote se je ozrla tja gori in vstala. Zastonj jo je prosil, naj ostane še malo. Izvila se mu je iz rok, vzela svojo košarico in odhitela proti domu.

2.

Soparnega večera se je vrnil stari Luka Podpečnik zlovoljen domov. Dvoje gub med močnimi obrvmi je oznanjalo, da je razburjen in jezen.

Odkar mu je umrla mlada žena Meta, je lazil Luka z neukrotno strastjo za srnjaki, pa tudi za srnami in divjimi kozami. Zalotili so ga takoj početkoma in ga vtaknili za osem, devet tednov v ozko, zatohlo

kletko. Strašna se mu je zdela ta zoprno dolgočasna pokora. Rajši bi bil držal precej prvi dan petindvajset in celo trideset gorkih poštene stare mere, da bi bila pusta komedija takoj pri kraju. Poslej je bil divji lovec neznansko previden; zasačiti ga niso mogli nikdar več.

Nad vse na svetu je ljubil svojo edinico Lenko. To ljubezen pa je mogla hčerka le slutiti; okorelemu možu kar ni hotela z jezika nobena besedica, ki bi ovajala nežna čuvstva očetovska.

„Kje ste pa bili, oča?“

„I kje neki!“ je mrmral nejevoljno.

„Kaj jim je danes?“ je premišljala. „Bržkone so spet lovili in morali bežati pred lovci ali žandarji. Oh — enkrat jih kdo še ustrelil...“

Podpečnik je sedel za javorovo mizo pod razpelo, jel pušiti iz pipice in srepo gledal po borni stanici.

„Oh, oča, prav, prav lepò vas prosim, pustite puško!“

„Molči! Kaj razumeš ti o tem!“

„Ali vi ne veste, kako se bojim za vas, oča! Kadar vas ni doma in slišim strel, vselej se zganem in mislim: zdajle je nekdo očeta!“

„Kaj blebetaš neumnica!“ je dejal nekoliko mehkeje in se pozikusal zasmejati. Toda takoj je dodal zopet osorno: „Pojdi sem! Pomeniva se nekaj drugega!“

Stopila je predenj in mu pogledala naravnost v oči.

„Lenka, Lenka! Pazi, kaj delaš! Zvedel sem, da imaš mladega prijatelja, tistega Zalokarjevega Martina!“

Povesila je oči; vsa kri ji je udarila v lice. Za trenotek sta oba molčala.

„Tako sem slišal,“ je nadaljeval glasneje, udaril po mizi in zakričal: „Da kaj takega ne slišim nikoli več! Martin je moj sovražnik! Dekle! Če ga dobim kje s tabo skupaj, ga ustrelim! Takoj!“

3.

Rana jesen je privedla dež in dolgčas. Gore so se ovijale z gostimi meglami. Listje je padalo z drevja, pihale so hladne sape. Naposled je nehalo deževati, toda nebo so še zmerom zagrinjali kalnosivi oblaki.

Lenka je bila ves dan sama doma. Komaj je davi nehalo liti, že je odšel Podpečnik z doma. Kučmo in debelo kratko suknjo je vzel s sabo, plašč in klobuk s perci pa je pustil na klopi.

Hči je sedela pri nizkem, majhnem oknu in šivala; včasi je pogledala vunkaj v gorski svet, koder so se širili tožni, mračni gozdi. Nič porednega, nič veselega ni bilo več v njenih modrih očeh, ali še lepši je bil njen obraz v svoji tihi, mirni resnobi. Martina že dolgo ni

videla več. Rekla mu je bila, naj jo pozabi; on pa je prisegel, da se še vrne.

Prižgala je luč in dolgo čakala očeta. Ko ga le ni bilo, je upihnila svetiljko in legla, toda zaspati kar ni mogla.

Divje slike so ji razburjale dušo. Zdaj je videla svojega Martina ubitega med skalami, zdaj zopet se ji je zdelo, da ječi njen oče, smrtno ranjen, v samotni hosti.

Zunaj je divjala sapa, vila stokajoče hoje, borovce in bukve in se zaganjala v hišo. Zdajci, ko je za trenutek ponehala, se je zazdelo dekletu, da se nekaj plazi pod oknom. Na dvorišču je zatulil priklenjeni pes.

Lenka je ležala nepremično; od silnega strahu se ni mogla ganiti.

Zunaj se je plazilo ob stenah, tipalo ob vratih... In skočila je pokoncu s tistim obupnim pogumom, ki ga daje človeku skrajni strah. Prekrižala se je in odprla okence.

„Oča, ali ste vi?“

Nihče ni odgovoril. Veter ji je razmršil lase in zaloputnil okno. Legla je zopet. Počasi, počasi so minevale ure. Naposled je bled svit oznanjal jutro. Iznova je pogledala skozi okno.

„Lisica je bila ali kuna,“ si je mislila in se oddahnila globoko. Vsa trudna je trdno zaspala.

Popoldne je posijalo solnce. Kmalu pa se je nanovo stemnilo nebo; skoraj črni oblaki so viseli nad gozdovi.

Divjega lovca še vedno ni bilo domov. Žalostna, zbegana je stopila Lenka iz zakajene veže na dvorišče in se obrnila proti hlevu. Postala je, nobenega dela se ni mogla lotiti; mučna slutnja ji je težila srce... Zalesketalo se ji je pred očmi, po licu so polzele vroče solze. Naenkrat jo je pretreslo po vseh udih: tam za Mrtvimi ogali je počil strel.

Skočila je v hišo, si ogrnila očetov plašč in stekla po klanecu v vlažni, mračni gozd.

4.

Tisti popoldan je korakal lovec Martin veselo proti daljnemu domu Podpečnikovemu. Dobil je stalno službo na drugem lovišču tam gori nekje ob koroški meji; v kratkem bo moral odtod. Danes je hotel govoriti z njenim očetom in zasnubiti Lenko. Dolgo je hodil zdaj navkreber, zdaj nizdolu.

Neprijazna, mrzla jesenska sapa se je zaganjala vanj; dan je bil siv in pust, ali Martin je bil židane volje. Pot je zavila mimo Mrtvih ogalov in že je zagledal porušeni bor ob skali, kjer sta se tolikokrat zabavala z Lenko. Stopil je doli in sedel na deblo.

Pravkar je hotel zopet vstati, ko je zagrmel onkraj jarka na soslednji rebri strel in močno odmeval od Mrtvih ogalov. Martin je skočil

pokoncu in zagledal srnjaka, ki je bežal in se kmalu zgrudil. Od roba onostranskega gozda se je vznášal redek dim. Temna postava se je bližala srnjaku.

„Stoj!“ je zakričal Martin za deblom in obenem nameril puško.

Mahoma je izginila postava. Lovec je slišal zloben, hripav smeh in takoj je počil drugi strel: prav tik ušesa je prižvižgalo Martinu. Počenil je za skalo in previdno gledal proti skritemu sovražniku, ali videl ni ničesar.

„Treba mu bo od strani za hrbet,“ si je mislil lovec, ko je bilo nekaj časa vse tiho in mirno.

Opazno se je jel plaziti na desno. Tačas je zaslišal nagle korake. Nekdo je tekkel po gozdni poti. Dolg plašč je vihral za temnimi hojami v divji sapi. Navzlic gozdnemu mraku je Martin spoznal Lenko in bliskoma mu je šlo po glavi: oni na rebri jo bo imel za drugega lovca in bo streljal nanjo! Zastajalo mu je srce, za trenutek je bil ves omamljen.

„Hitro sem doli!“ je vzkliknil in skočil izza skale, da bi potegnil dekle v zavetje.

Le par sekund se je pokazal Martin divjemu lovcu in že je počilo zopet onkraj jarka. Lenka je vzdihnila, prijel se je za prsi omahnila. Martin jo je rahlo položil za skalo. Drgetal je po vsem životu. Tenak rdeč curek ji je lil iz rane.

„Lenka! Lenka!“ je klical ljubico, kleče poleg nje. Še enkrat je odprla trudne, motne oči, ga pogledala in se hotela vzdigniti. Močnejše je priteklo iz rane; krvava roka je spolznila s prsi, mlado telo so stresavali hitri sunki.

Izza jarka je drevil nekdo sredi skozi grmovje navkreber. Bil je Podpečnik. Razoglav, brez puške, z blaznimi očmi se je zgrudil k mrtvi hčeri in zakričal obupno, divje. Gladil ji je lase, ji božal lica, jo klical čudovito nežno.

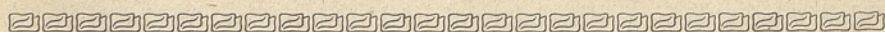
Naenkrat pa je skočil kvišku. Popadel je lovčevo puško in jo pomolil Martinu.

„Na! Ubij me! Streljal sem nate! Ubij me!“

Martin se ni ganil.

Zdajci je obrnil Podpečnik cev proti sebi in sprožil ob borovi veji. Mrtev je padel poleg ustreljene hčere. Zadel se je naravnost v srce.

In viharne noči ožive ti mrtvaško tihi koti. Vetrovi se pode, ječe in ihte po ostrih čereh in ogromnih skalah. Pastirji, ki morajo včasih za izgubljeno živino tukaj mimo, se plašno prekrizujejo in stopajo hitreje, preverjeni, da strašita divji lovec in njegova hči za Mrtvimi ogali.

R I B I Š T V O

Krka.

Spisal prof. Ivan Franké.

V okolici Rudolfovega, Kostanjevice, široka in globoka reka, je videti vse bolj mogočna ko Ljubljana; res je pa njeno porečje, ki znaša 1806 km^2 , za 49 km^2 manjše in ob suši izgubiva izdatno več vode kakor Ljubljana. Nad izlivom v Savo, pod Krško vasjo oko začudeno išče tisto mogočno Krko, tako plitvo se pretaka po produ izpod mlina, preseneča in ostane tajinstvena od izvira do ustja. Kdo bi ji prišteval tak strmec, kakršnega ima v resnici — 150 m v dolžini 88 km ? Pretaka se tudi nad Rudolfovim gori večinoma mirno, tudi leno in neznatno, le tu in tam se pokaže krotka brzica, in edino na dveh krajih nad Žužemberkom se steka s toliko jezo čez debelo kamenje, da se peni. Vendar pade od izvira do Dvora na dolžino 24 km za 96 m , torej na $1\text{ km} - 4\text{ m}$, Sava na ljubljanskem polji pa le $2,5\text{ m}$. Toda v Krki strmec ni zenačen kakor v Savi, ampak stopnjevan. Voda pada čez skalnate nizke prage, čez prirodne jezove iz mehkega kamna, ki se pri Zagracu vrstijo blizu, drug za drugim. Nekaj je izpopolnjenih in prirejenih za mline in žage, od Soteske doli je pa toliko umetnih jezov, da varujejo Krki tihi in mirni tok.

Voda se zbira v Krko večinoma pod zemljo. Deloma dohaja iz velikih studencev in vrelcev blizu vasi Krke in pod Kotom, deloma iz veleizvirkov, ki po kratkem, odkritem toku padajo v Krko, kakor Radešič, Prečina in Kostanjeviška Studena; tudi Težka voda, Toplišica, Prekopski in Svetokriški potok se nabirajo pretežno iz studencev. Dotoki, skozi odkriti, ki se zbirajo polagoma v prav malih izvirkih in jarkih, kakor: Višenca, Radulja, Sajovec, Senuša na levi, Slatnik, Ratežki, Čadrežki, Št. Jernejski potok na desni Krke, prispevajo v primeri studenčinam le malo vode. Krka je tedaj prava kraška voda, t. j. podnebna mokrina prehaja daljšo ali krajšo podzemeljsko pot, prej ko napaja Krko in se zbira v odkritih strugah, ki enkrat ali večkrat poniknejo — Rašica, Temenica, potoki pri Št. Jurju in Grosupljem — ali pa izgine takoj nevidno v tla in se zbira pod površino v toke, ki jim ne vemo sledu.

Kraški značaj reke povzroča dvoje prav važnih svojstev za vodno živalstvo. Prvič vzdržuje zmerno toploto vode; po leti se voda ohladi, po zimi se ogreje v tleh. Avgusta 1. 1898. po trajnem solnčnem in

toplem vremenu, sem nameril v potokih planote Št. Jur-Grosuplje-Kopanj v Starem bregu sredi dolžine 14⁰, v Velikem bregu pri Bojštajnu 16⁰, v izvirku Račine 13⁰, v Krki pri vasi Krki 13⁰, pri Žužemberku 14⁰, v Kostanjevici 18⁰ R. Najtoplejši dotok je bila Sušica (iz Toplice) z 19⁰, hladen pa Radešič, 1 km nad izlivom in Prečina pod vasjo istega imena. 12⁰, Bršlinski potok 11⁰; studenci neposredno ob Krki pa so kazali po 9⁰ R. Ob hujšem, trajnem mrazu in ob nizki vodi dobiva Krka kvečjemu od Rudolfovega doli kaj ledene skorje, kjer zastaja; ob poletni suši ostane do ustja sveža, ker ne presega 18⁰ R.

Toplota v Krki se preminja polagoma, veliko kasneje, kakor v zraku, brez nadležnih skokov. To dejstvo vpliva ugodno na razvoj vsega vodnega živalstva, ker tudi po zimi ne preneha njegova rast in se le nekoliko zmanjša.

Drugič donaša voda Krki ob povodnjih pretežno rodovitnih in organskih snovi in prsti iz gozdov, njiv in travnikov, tudi obilo stopljenega apnika; nerodovitnih snovi, kamenja, golega proda pa skoraj nič. Voda dobiva obilo gnojila za rast organskih bitij, rastlinskih in živalskih. Povodnji prehajajo brez škode, ker voda ne dere in ne drza, ne premika pogostoma tal in jih le ponovi in osveži. Omenjeni prirodni jezovi in pragi iz mehkega kamna v zgornji Krki so tako debelo porastli z mahom, da se stopa po njih, kakor po mehki blazini, prstena in peščena tla pa pokrivajo razne vodne rastline blizu do 2 m globočine; rastlinstvo pa je kakor na suhem, tako tudi v vodah hrana in temelj živalstvu. Krka je lik vsem kraškim vodam rodovitna ribja voda.

Kako je pa z ribištvom? Se li ta ugodna prirodna svojstva reke izražajo tudi gospodarstveno primernim načinom? Odgovarja naj nekoliko številčk. Vodovje Krke in dotokov je razdeljeno v osemnajst ribarskih okrajev, na Krko jih spada devet, drugi na dotoke. Z ozirom na razsežno dolžino in lego je bilo treba za nekatere dotoke ustanoviti posebne, od Krke ločene, ribarske okraje, za Temenico in Raduljo celo po tri. Ribarska taksa za vseh 18 okrajev znaša 107 K 20 h, kar odgovarja znesku 714 K 33 h letne zakupnine, oziroma tistega zneska, ki bi se po vsi verjetnosti dosegel iz zakupnine samosvojih okrajev. To je jako malo za toliko razsežno in tako rodovitno vodovje, ko znaša zakupnina enega boljših gorenjskih okrajev blizu polovico, eden celo več, kakor vseh 18 krških.

In kaj je vzrok tako malenkostnega gospodarskega uspeha? Teh je več; eden in najtehtnejši, ki ga za sedaj le omenim — pojasnitev odložim za katero prihodnjih „Lovčevih“ številčk — je pogin rakov. Raki niso redili samo ribiča, temveč tudi ribovje; rak je bil vsem ribam, dovolj širokega gobca, hrana v pretežni količini. Pa tudi vidra, ta neznanska škodljivka ribarstva se ni menila za ribe, dokler je imela

rakov v obilici. Drugi vzrok, ki se tiče Krke od izliva do Rudolfovega, je potem ta, da Sava ni več tista, kot je bila nekdanj. Takrat je bil 10—15 *kg* težak som le — somič, zdaj so ribiči že za takega prav hvaležni in še sila redkokrat se jim pripeti. Nekdanj, pred 30 leti in prej, je zašel semintja ob povodnji celo v Raduljo kak velikan, ki je tehtal stari cent (56 *kg*) in čez. V Krki so nabadali take mrhe, kadar je bila voda čista. Navadno sta se ga lotila po dva; eden ga je bodel pri glavi, drugi pri repu in tiščala sta nabodenega tako dolgo k tlom, da se je umiril t. j. omagal. Le pravi mojster osti se je upal sam nad velikega soma, ker ne le da je moral z vso silo zagnati osti, temveč znati je moral tudi zadeti na pravo mesto t. j. na tilnik, da mu je prvokrat dal zadosti. V tolmunih pri Otočcu so se radi potikali stari somi in ni se zgodilo le enkrat, da je bilo nabodenih v enem ugodnem dnevu po pet takih rib, ali še več, da jih je imel en konj dovolj speljati v „Mejsto“, kjer so jih tedanjim „purgarjem“ sekali na trgu. Nižje doli v Krki ujete some so izpeljavali v Zagreb.

Poleg somov se je dobil v Krki tudi kak težak sulec, bilo je smučev (fogošev) in čig, in dohajale so v Krko spomladi, če je teklo dovolj vode po reki, tudi starine krapov in so ostale v „Kostanjevških jamah“, med njimi kak pomahanec težak do 17, celo 18 *kg*. Po mnenju ribičev take težke ribe niso bile domače, niso zrasle tako velike v Krki, ampak so dohajale iz spodnje Save. Bilo je!

Zdaj se doli vse drugače izkorišča ribolov ko prej. Razen tega pa sedaj vozijo s parobrodi, ki poljejo težke valove do bregov in valovi vržejo sila mladice na suho, ki ne najdejo nazaj v vodo. Po vravnavi obrežja je osušenih veliko postranskih ram in mrtvic, kjer je doraščalo nebroj mladine. Slednjič sega kaliž iz premogokopov ob Savi nad Zidanim mostom že daleč pod Brežice in ustavlja ribe, kar jih še prihaja, da ne dospejo do Krke.

Dne 13. oktobra 1908. l. sem šel s Kostanjčani v „jame“ na lov. Lep solnčen dan je bil, reka tako čista, da se je videlo dno do 4 metrov globoko in tropa bežečih rib še nekoliko globlje. Taka globel, („jama,“) široka 60 do 80 *m* se razteza dva, tri *km* po reki, potem jo loči širok, skalnat hrbet od sosednje. Čez tak prag steka voda prav plitvo, da se mora držati s čolnom ozkega in neredno zvitega jarka, koder se je voda globočje zajedla. Lovilo je pet mož na dveh čolnih z mrežo čez 70 *m* dolgo in do 4 *m* visoko. Vozili smo se — publikum v tretjem čolnu — vštric po reki, da smo podili ribe po celi širini.

(Konec prih.)

Iz ribiške mreže.

Zakaj ni v Krki pri Novem mestu mnogo rib, — da jih „nič“ ni, ne smemo trditi — bi tudi jaz nekaj omenil. Nedorložno veselje veslarjenja se strani dijaštva nima po mojem mnenju za ribištvo prav ničesar škodljivega, ker ni tako razvito do sedaj. Opozoriti pa moram na neko drugo okolščino. Kaj pa opazimo, ako zremo prek mosta v vodo pri bolj nizki vodi leve Krke? Radi prav nepotrebnega jeza pri bivšem mestnem mlinu, ki je zdaj menda prazna podrtija, — stagnira voda skoro do bolnice, in vrh nje gladine leži tenka mrena nesnage, mila iz mestne perilnice, katera mrena že očem ni posebno prikupljiva in ki uprav hermetično zabranjuje stik zraka s površino vode. Kako pa naj se tu drže plemenitejše, mnogo kisika potrebujoče ribe v taki dušiči vodi? V globini se zbirajo desifekcijske snovi dveh bolnic in vseh kanalov, na površini pa plava neprodinra plast nesnage. — Za Boga! Kako naj živi žlahtni lipan ali sulec v taki, povrh pa še sparjeni — vodi? Proč z nepotrebnim jezom, da se pospeši odtok nesnage iz kanalov celega mesta, potem tudi boljše ribe ne bodo izostale! P. G.

Škodljivost vran ribištvu. Večkrat sem opazoval, šetajoč se ob Krki, cela krdela mladega ribjega zaroda, večinoma kline in belice. Začudil pa sem se, ko sem videl, kako vrane pridno love ribe. Prav pod svojo opekarno sem imel priliko opazovati, kako je priletela čestokrat vrana, malo pofrtotala nad gladino vode, se spustila na vodo, da je kar zaškropilo okoli nje, in z ribo do 20 cm dolgo v kljunu, je poletela zopet v bližnjo hosto. Znatne škode seveda v Krki radi kakovosti in množine rib vrane ne napravijo, ali — v korist ribištvu tudi niso. Ribiči pa naj opazujejo tudi v boljših loviščih početje vran in naj se jih po možnosti branijo, vsaj jaz vsako vrano ob vodi ustrelim, — samo če me počaka.

P. Višnjani.

(Opomba uredništva. Vrana brede za ribami po vodi do trebuha, krade tudi postrvi po plitvem. Ponekod se potaplja za ribami sila spretno. Tudi naša rasa, vzlasti domača, ne pusti ničesar živega, ne rib, ne ribje hrane, če le doseže s svojim kljunom).

Ribogojno društvo v Novem mestu. V nedeljo dne 12. junija t. l. je povabil vodja g. R. Dolenc vse njemu poznate prijatelje ribištva iz novomeškega okraja, v gostilno gospe Tučkove na razgovor glede ustanovitve ribogojnega društva, oziroma ribogojne zadruge v Novem mestu. Temu vabilu se je odzvalo 21 gospodov. Vsi so bili enega prepričanja, da je tako društvo, oziroma zadruga skrajno potrebna. Izvolil se je takoj pripravljalni odbor, in sicer so bili voljeni sledeči gospodje: R. Dolenc, Jožef Bergmann, Karel Barborič, Karel Germ, Boguslav Skalicky in dr. V. Ahazhizh. Pripravljalni odbor je takoj vse potrebno ukrenil, da sestavi pravila in jih predloži ostalim članom v presojo. —c.

Listnica uredništva

Gosp. dr. V. J. v W. Hvala za vztrajno sotrudištvo. „Jereb“ pride prihodnjič na vrsto. — *Gosp. pl. K. v K. G.* Zelo zanimivo! se priporočamo. — *Gosp. Fr. Dr. v H.* Lepa hvala, izide prihodnjič. Ostale gospode prosimo potrpljenja.

Vse gospode sotrudiške se pa vljudno prosi spise prirejiti za 1 ali 2 številki. Če je spis preobširen, ne pridejo drugi sotrudiški na vrsto, in list postane preenočilen. — Tudi se gospode pisatelje vljudno prosi, držati se po možnosti Levčevega pravopisa.

Statistični pregled ribjega uvoza in izvoza v januarju, februarju in marcu 1910.

A v s t r o - o g r s k o c a r i n s k o o z e m l j e													
Kupčijska vrednost v kronah		Množina v q (kosmata)		O d k o d i n k a m								Druge države	
				Nemčija		Italija		Rusija		Rumunsko			
				uvoz	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz	izvoz
Krapi	233.350	573.950	1795	8830	—	8829	—	248	—	1528	—	—	—
Druge sladkovodne ribe	849.960	224.523	7870	1919	541	1621	305	2573	4	4433	—	—	273
Sveže morske ribe .	3.482.136	243.270	32.242	1590	26.497	1117	1230	—	—	—	—	4380	—
Raki, ostrige in dr. .	56.650	28.740	133	85	30	6	78	1	—	83	1	—	—
Prekajene, soljene in suhe ribe	1.608.556	26.784	46.401	576	21.733	—	333	491	—	2603	—	20.096	29

Lovski koledar za avgust.

V prepovedanem času so:

Na Goriškem:

Divja koza, divji kozliček in divja kozica; srna, srnjaček in srnica; zajec; divji petelin, divja kokoš, ruševac in ruševka; gozdna jerebica, fazan, skalna in snežna jerebica; poljska jerebica do 15. avgusta.

V Istri:

Divji kozliček in divja kozica; srna, srnjaček, srnica; zajec; divji petelin, divja kokoš, ruševac in ruševka; gozdna jerebica, fazan, skalna, snežna in poljska jerebica.

Na Koroškem:

Kozorog; košuta, jelenček in košutica; divje koze, ki vodijo mladiče, divji kozliček in divja kozica; srna, srnica in srnjaček; zajec; divji petelin, divja kokoš, ruševac in ruševka; fazan; poljska jerebica in prepelica do 15. avgusta.

Na Kranjskem:

Košuta, jelenček in košutica; samica in mladiči damjekovi ali lanjčevi; divja koza, divji kozliček in divja kozica do 15. avgusta; srna, srnjaček in srnica; poljski in planinski zajec; divji petelin, divja kokoš, ruševac in ruševka; fazan; gozdna, snežna, skalna in poljska jerebica, prepelica ter kljunač do 15. avgusta.

Na Štajerskem:

Srna, srnjaček in srnica; poljski in planinski zajec; divji petelin, divja kokoš; ruševac in ruševka.

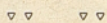
V Trstu in okolici:

Divja koza, divji kozliček in divja kozica; srnjak, srnjaček in srnica; zajec; divji kunec; divji petelin in divja kokoš, ruševac in ruševka; gozdna, skalna in snežna jerebica ter fazan; poljska jerebica do 15. avgusta.

Ptice in sesalce vseh vrst **nagača natančno po naravi** in prevzema vsa v to stroko spadajoča dela po najnižji ceni

Viktor Herfort, preparator v Ljubljani

Pred Vojašnico štev. 1.

Poleg šentpeterskega mostu.

Najstarejša češka trgovina s kožami

F. VLK v PLZNU (Češko)

priporoča najfinejše potovalne in lovske kožuhe, hlače iz ovčine, in iz usnja divjih mačk, ter odeje za vozove in sani.

Prevzema vsa krznarska dela!

Kupuje vse vrste kožuhovin!

Strojarna

Vse v največji izberi in po najnižjih cenah!

Barvarna

Izdajatelj: „Slovensko lovsko društvo“. — Odgovorni urednik: Anton Martinc.
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

ALBIN SCHWEITZER

preparator in dermoplastik

v LJUBLJANI, Kapitelska ulica šte. 5

se priporoča gg. lovcem

za prepariranje vsakovrstnih živali.

Delo ceno in brez konkurence naravno!

PRIPOROČILA:

Z Vašim delom sem zadovoljen, je prav čedno.

Dr. Iv. Lovrenčič.

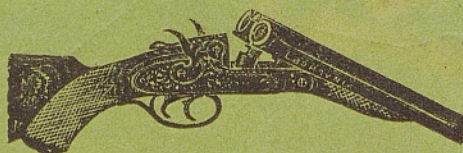
Gospodu Albinu Schweitzer-ju v Ljubljani.

S petelinom, ki ste mi ga nagačili, sem zelo zadovoljen.

Ljubljana, 17. marca 1909.

Stanko Rudež.

Ludovik Borovnik, puškar v Borovljah (Ferlach)

Priporoča najmoderneje puške
za lov, dvocevke, risanice,
trocevke

Manlicher-repetirke, pripravne
za lov z najboljšim strelnim
učinkom

Manlicher-Schönauer-repetirke. Browning-pištole,
kakor pištole zistem „STEYR“, zrna 6.35 in zrna 7.65
z originalnimi cenami. — Priporoča se tudi za izdelovanje novih
kopit in novih cevi. Popravlja vsakovrstne stare puške po najnižjih cenah.

JOSIP ROJINA LJUBLJANA

Krojačnica za gospode.

Elegantne obleke.

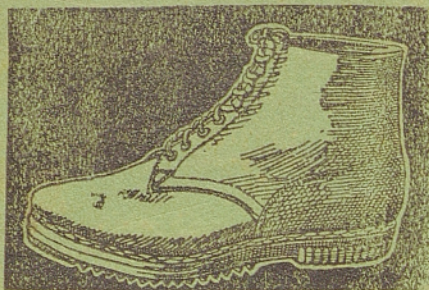
Najnovejši kroj.

Priporoča vsakovrstnih športnih, lovskih oblek in lovskih uniform.

V zalogi najfinejše, angleško, trpežno blago.

Elegantne promenadne obleke in uniforme vseh vrst.

Točna, solidna in hitra postrežba.

Cene zmerne. Postrežba točna.

JULIJA STOR

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 5
poleg Mestne hranilnice.

Največja zaloga moških, ženskih
in otroških čevljev iz najboljših
— tovaren, domačih in tujih. —

Lovcem priporoča pristne
gojserske gorske čevlje.

Pozor g. lovci!

Za nagačanje raznovrstnih živali se priporoča

IVAN ROBIDA

v Ljubljani, Tržaška cesta št. 22.

Fina strokovnaška izvedba. Najnižje cene. Na
željo odnošam in donášam tudi sam domov; zado-
stuje naročilo z dopisnico.

Josip Peitler šolski vodja v Šmiklavžu
pri Slovenjem gradu —

— nagača jako dobro in poceni živali.

Mnogo pismenih priznanj na razpolago. Priznalno pismo:

„Vaše delo je izvrstno; me jako veseli, da ste se
tako mojstrsko izurili v nagačanju; čestitam!“

Janko Koprivnik,
c. kr. profesor v Mariboru.

Fr. Ševčik, puškar

Ljubljana —

Židovska ulica št. 8.

Velika zaloga pušk in samokresov najnovejšega sistema,
lastnega izdelka, kakor tudi belgijskih, sulskih in čeških
strogo preizkušenih pušk z najboljšim strelnim učinkom. Posebno se priporočajo moje obširno
znane lahke trocevke s Kruppovimi cevmi in puške brez petelinov za brezdimni smodnik.
Novo! Avtomatične Brovning-puške, kalib. 16 in 12, z neprekosljivim strelnim učinkom,
Avtomatične Brovning- in Steier-pištole. Velika zaloga vseh lovskih potreb-
ščin po najnižjih cenah. Popravila in naročbe se izvršujejo točno in zanesljivo.

— Cenovniki na zahtevo zastonj in poštnine prosto. —

IV. BONAČ

Knjigoveznica, kartonaža, trgovina papirja,
pisarniških potrebščin itd.

Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

— Vzorci in ceniki papirja na razpolago. —